

اختلاط زنان و مردان:

از زمره اموری که در بسیاری از حوزه های اجتماعی محل ابتلاء است، و به خصوص بسیاری از ساحت های هنر با آن ارتباط دارد، اختلاط زن و مرد است.

مقدمه (۱): اختلاط به چه معنی است؟

واژه اختلاط به معنای درهم شدن اجزاء دو شی در یکدیگر است چه این دو شی مایع باشند و یا جامد باشند و یا یکی جامد و دیگری مایع باشد، البته اگر تشخیص آن دو از یکدیگر ممکن نباشد، (چنانکه در مایعات چنین است)، به آن «مزج و امتزاج» هم گفته می شود.^۱

این واژه در ابواب مختلف فقه مورد اشاره است:

- (۱) «اختلاط ماء مطلق و ماء مضاف» (در بحث طهارت)
- (۲) «اختلاط خاک با اشیاء معدنی دیگر مثل نمک» (در بحث تیمم)
- (۳) «اختلاط مایصح السجود علیه با غیر آن در هنگام سجده»
- (۴) «اختلاط رطوبت وضو با غیر آن» (در وضو: به اینکه آیا می توان با آن مسح کرد)
- (۵) «اختلاط لباس با ما لایصح الصلوة فیه» (مثل اینکه در لباس اجزاء غیر مأکول اللحم باشد - به خلاف ابریشم که تنها در صورتی مانع صلوة است که همه لباس از ابریشم باشد).
- (۶) «اختلاط مال زکات داده شده و غیر آن»
- (۷) «اختلاط ظرف از طلا با چیزهای دیگر»
- (۸) «اختلاط مأکول اللحم با محرّم الاکل» (مثل اینکه خون با آب دهان مخلوط شود)
- (۹) «اختلاط مال حلال با مال حرام» (مال مختلط به حرام)
- (۱۰) «اختلاط مال دو نفر با هم که موجب شرکت در مال می شود»

۱. الموسوعة الفقهية، ج ۲، ص ۲۸۹ / موسوعة الفقه الاسلامی، ج ۷، ص ۳۷۹.

۱۱) «اختلاط اجناس ربوی» (به اینکه گندم قاطی شده با جو را در مقابل جو قاطی شده با گندم بفروشند)^۱

یکی از موارد اختلاط هم در فقه بحث اختلاط زن و مرد است، اینکه آیا مراد از این اصطلاح «خلوت کردن زن و مرد است به گونه ای که فرد ثالثی نباشد» است، و یا مراد «نفس نشست و برخاست زنان و مردان حتی در حضور جمع» است و یا معنای دیگری برای آن مطرح است، در بررسی اقوال و ادله مورد بحث قرار خواهد گرفت.

مقدمه (۲):

چنانکه خواهیم دید مشهور بین فقهای شیعه، «کراهت اختلاط النساء بالرجال» است و از فتاوی فقها چنین بر می آید که «اختلاط را در فرض ایجاد شهوت و بروز محرّمات دیگر، حرام می دانند.»^۲ هر چند احتیاط واجب را در ترک اجتماع زن و مرد در محل خلوتی که کسی در آنجا نیست، دانسته اند.^۳ و یا چنین حضوری را خلاف احتیاط بر شمرده اند.^۴

مسئله ظاهراً در میان قدما چندان مورد بحث نبوده است و تنها از برخی بزرگان درباره «احتیاط در صلوة میت» مواردی ذکر شده است که خواهیم دید.

۱. ن ک: موسوعة الفقه الاسلامی، ج ۷، ص ۳۸۰.

۲. استفتاءات تبریزی، ج ۲، ص ۳۲۴، مسئله ۱۴۶۲.

۳. احکام بانوان، مکارم، ص ۱۹۵، مسئله ۷۲۸.

۴. رساله استفتاءات، منتظری، ص ۲۱۸، مسئله ۱۴.

